

Entreprenöriella ekosystem – en konstig och förrädisk metafor

Entreprenöriella ekosystem är ett begrepp som har kommit att användas allt oftare. Det tycks i huvudsak användas för att belysa att ett stort antal faktorer måste sammanfalla för att en entreprenöriellt organiserad ekonomi ska fungera väl. Dess betydelse är dock långt ifrån entydig, och metaforen med ekologiska system är också konstig, för att inte säga direkt förrädisk. Det som tycks dölja sig bakom entreprenöriella ekosystem är inte en föreställning om verkliga ekosystem utan snarare en föreställning om intelligent design.

Denna föreställning blir, som jag ser det, problematisk i samband med begreppets användning. Det tycks som om många av dem som använder sig av det gör det för att rättfärdiga olika former av riktade politiska insatser som påstås främja entreprenörskap.

Att jämföra och dra paralleller mellan ekonomiska system och ekosystem är en helt korrekt och träffsäker jämförelse. Det har sedan länge dragits paralleller mellan ekonomiska teorier, fysik och biologi. Darwin fann t ex inspiration hos Thomas Malthus. Men det krävs att metaforen tas på allvar och att det finns en insikt i hur ekosystem organiserar sig själva och utvecklas. Ekosystem och marknadsekonomiska system följer båda något som i vissa sammanhang har kallats ”Darwins relativitet” (*Darwinian relativity*, se Waldrop 1992): Alla aktörer anpassar sig kontinuerligt till alla andra aktörer. I ekosystem finns det dock inget behov av eller ens utrymme för medveten design. Systemet är självorganiserande, och det sker från *bottom-up* (se t ex Slovic och Bascompte 2006).

Precis som ekosystem karaktäriseras marknadsekonomiska system av ett stort antal, med varandra interagerande, adaptiva aktörer. I ekosystem är det djur och organismer, som lever av, med och i symbios med varandra, som anpassar sig kontinuerligt. I en marknadsekonomi är det konsumenter, hushåll, företag m m som utgör aktörerna. Gemensamt för de båda systemen är självorganisation och adaptiva aktörer. Detta är i själva verket kännetecknet för många komplexa system. I ekosystem drivs utvecklingen av en evolutionär process där mutationer leder till nya ”kombinationer”; genom urval sker sedan evolutionen. I ett ekonomiskt system drivs denna evolutionära process bl a av entreprenörer och deras innovationer. Likheterna mellan ekosystem och ekonomiska system är viktiga att hålla i minnet då begreppet entreprenöriella ekosystem används. Om avsikten med ekonomisk politik är att främja entreprenörskap, och om man verkligen tror på analogin, har det tydliga konsekvenser. Om ekosystem vet vi att ”evolutionen fungerar särskilt väl i system som är organiserade nerifrån och upp, vilket ger upphov till flexibili-

tet” (Doyme Farmer, citerad i Waldrop 1992, s 294; egen översättning).

En viktig skillnad ligger alltså i huruvida metaforen sätter fokus på generella ramvillkor för en ekonomi eller om den används för att motivera interventionistiska ekonomisk-politiska insatser, som t ex statligt riskkapital, riktade stöd, subventioner och regleringar. Stämmer analogin med ekosystem innebär det att det blir mycket svårt att designa optimala och ändamålsenliga ekonomiska regleringar. En ekonomisk-politisk slutsats som med andra ord kan dras från parallellen till ekologiska system är att den ekonomiska politiken bör begränsas till generella ramvillkor och vara icke-interventionistisk till sin natur.

Lite tillspetsat kan man alltså säga att vanligt förekommande föreställningar om entreprenöriella ekosystem förutsätter planeringsinslag och offentlig styrning i olika former som i det närmaste kan jämföras med kreationism, med en tro på en intelligent design snarare än på evolutionen. Precis som vi med rätta avvisar biologisk kreationism bör vi ställa oss frågande till dess ekonomiska motsvarighet: tron på att vi med detaljerad styrning kan skapa en entreprenörsledd ekonomisk dynamik och tillväxt. Vi bör då inte heller använda begrepp som lätt för tankarna åt det hållet. Entreprenöriella ekosystem är ett begrepp vi klarar oss utan.

Johan Eklund

REFERENSER

Sloé, V R och J Bascompte (2006), *Self-Organization in Complex Ecosystems*, Princeton University Press, Princeton, NJ.

Waldrop, M M (1992), *Complexity – The Emerging Science at the Edge of Order and Chaos*, Simon & Schuster, New York, NY.